

Ministerul Energiei
al Republicii Moldova

Nota conceptuală

cu privire la inițierea elaborării Conceptului privind
gestionarea rețelelor de gaze naturale care aparțin proprietarilor
persoane terțe și fără proprietar

Chișinău, decembrie 2023

Cuprins:

1. INTRODUCERE.....	2
2. DESCRIEREA SITUAȚIEI CURENTE ÎN DOMENIU ÎN REPUBLICA MOLDOVA	3
2.1. SISTEMUL DE TRANSPORT AL GAZELOR NATURALE.....	3
2.2. SISTEMUL DE DISTRIBUȚIE A GAZELOR NATURALE.....	4
2.3. REȚELE DE GAZE NATURALE CARE APARTIN TERȚILOR.....	4
2.4. REȚELE FĂRĂ PROPRIETAR	4
3. CAUZELE CARE AU GENERAT FORME DIVERSE DE PROPRIETATE A REȚELOR, EXISTENȚA REȚELOR FĂRĂ STĂPÂN	5
4. DIFICULTĂȚI PRIVIND GESTIONAREA REȚELOR DIN PROPRIETATEA TERȚILOR ȘI A CELOR FĂRĂ STĂPÂN	7
4.1. INVESTIȚII ÎN GAZODUCTELE CE APARTIN TERȚILOR SAU FĂRĂ STĂPÂN	8
4.2. DEZVOLTAREA REȚELOR	9
4.3. EFICIENȚA ENERGETICĂ A INFRASTRUCTURII PRIN REDUCEREA CONSUMURILOR TEHNOLOGICE ȘI A PIERDERILOR TEHNICE ÎN REȚELELE DE GAZE NATURALE	11
4.4. CALITATEA SERVICIILOR DE TRANSPORT ȘI DISTRIBUȚIE A GAZELOR NATURALE	12
4.5. ASIGURAREA ACCESULUI LA REȚELELE DE GAZE NATURALE.....	13
4.6. NECESITATEA ASIGURĂRII CAPACITĂȚII PE TERMEN LUNG.....	13
5. PROPUNEREA OPȚIUNILOR DE SOLUȚIONARE A SITUAȚIEI ÎN DOMENIU	14
5.1. INVENTARIEREA REȚELOR DE GAZE NATURALE	14
5.2. CREAREA HĂRȚII DIGITALE A GAZODUCTELOR LA NIVEL NAȚIONAL	16
5.3. EVALUAREA REȚELOR CARE APARTIN TERȚILOR ȘI A CELOR FĂRĂ PROPRIETAR	17
5.4. OPȚIUNI DE GESTIONARE A GAZODUCTELOR DIN PROPRIETATEA TERȚILOR ȘI A CELOR FĂRĂ PROPRIETAR	18
6. CONSULTAREA PRACTICILOR RELEVANTE ALE ALTOR STATE	20
7. CONSTRÂNGERI ȘI PROVOCĂRI	20
8. CONCLUZII DE BAZĂ ȘI RECOMANDĂRI	22
8.1. NECESITATEA ABROGĂRII CADRULUI NORMATIV DESUET	22
8.2. ACTUALIZAREA CADRULUI NORMATIV.....	22
8.3. . CREAREA OFICIULUI DE IMPLEMENTAREA A INVENTARIERII ȘI EVALUĂRII REȚELOR DE GAZE LA NIVEL NAȚIONAL.....	23
8.4. ELABORAREA STANDARDULUI DE RAMURĂ PENTRU SISTEMULUL INFORMAȚIONAL AUTOMATIZAT A OPERATORULUI DE GAZE.....	24

1. Introducere

Elaborarea Conceptului privind gestionarea rețelelor de gaze naturale care aparțin proprietarilor persoane terțe (în continuare Concept) are drept scop dezvoltarea sustenabilă și asigurarea unui nivel de securitate sporit al aprovizionării cu gaze naturale a consumatorilor finali din Republica Moldova. Măsura dată este necesară pentru implementarea recomandărilor care derivă din Raportul auditului conformității asupra cheltuielilor și investițiilor capitale la întreprinderile de gaze naturale, cărora le-au fost impuse obligații de serviciu public, precum și la întreprinderile înrudite, astfel cum sunt definite în Legea nr.108/2016 cu privire la gazele naturale, inclusiv la cele deținute indirect, aprobat Hotărârea Curții de Conturi nr. 56/2022.

Prin Hotărârea Parlamentului nr 39/2023 s-a luat act de rezultatele audierii Raportului auditului conformității asupra cheltuielilor și investițiilor capitale la întreprinderile de gaze naturale, cărora le-au fost impuse obligații de serviciu public, precum și la întreprinderile înrudite, astfel cum sunt definite în Legea nr.108/2016 cu privire la gazele naturale, inclusiv la cele deținute indirect. Potrivit art. 4 lit. b) al Hotărârii Parlamentului nr. 39/2023 s-a atribuit în sarcina Ministerului Energiei elaborarea conceptului privind gestionarea rețelelor de gaze naturale care aparțin proprietarilor persoane terțe (care nu aparțin SA „Moldovagaz”) și înaintarea către Guvern a propunerilor privind forma de administrare și entitatea ce va administra aceste gazoducte.

Prin elaborarea Conceptului se urmărește identificarea impedimentelor actuale și examinarea soluțiilor optime privind evidența și utilizarea rețelelor de gaze naturale din proprietatea autorităților publice locale, persoanelor fizice și persoanelor juridice care nu reprezintă întreprinderi de gaze naturale, includerea în circuitul economic a rețelelor fără stăpân, măsuri care într-un final vor contribui la asigurarea dezvoltării sustenabile și rezilienței sistemului de gaze naturale al Republicii Moldova. Subsecvent, Conceptul urmează să propună opțiuni de ajustare a prevederilor legale în vederea asigurării gestionării economice eficiente a rețelelor de gaze naturale din proprietatea terților, care să contribuie la calitatea serviciilor de transport și distribuție și să asigure capacități pe termen lung, să permită realizarea investițiilor ce se impun pentru modernizarea și sporirea securității infrastructurii, digitalizarea proceselor, diminuarea pierderilor tehnice și consumurilor tehnologice, precum și siguranța alimentării fiabile cu gaze naturale a consumatorilor finali.

Securitatea energetică este parte indispensabilă a securității statului, consolidarea căreia reprezintă o prioritate strategică pentru Republica Moldova. În acest context, infrastructura de gaze naturale este strategică pentru securitatea energetică a statului, ceea ce impune o gestionare corectă și eficientă a întregului sistem, mai ales în condițiile în care politicile europene susțin necesitatea accelerării reformelor în sectoarele energiei în calea spre atingerea obiectivului de decarbonizare, un accent deosebit fiind pus pe modernizarea și re tehnologizarea infrastructurii de gaze naturale. Luând în considerare riscurile iminente în aprovizionarea fiabilă cu resurse energetice, Republica Moldova urmează să-și consolideze toate capacitățile tehnice, de resurse umane, precum și financiare pentru identificarea soluțiilor optime în scopul avansării în termen proxim către o securitate energetică reală și necesitatea regândirii măsurilor utilizate pentru administrarea rețelelor de gaze naturale care aparțin autorităților publice centrale, autorităților publice locale, persoanelor fizice și juridice care nu reprezintă întreprinderi de gaze naturale.

Asigurarea unui nivel înalt de securitate energetică este indispensabil pentru consolidarea și dezvoltarea infrastructurii naționale de gaze naturale. Or, eforturile esențiale depuse pentru

diversificarea rutelor și construcția gazoductului Iași-Ungheni-Chișinău, pot fi umbrite de riscurile în asigurarea calității serviciilor de transport al gazelor naturale pe întreg sistemul, dar și de impedimentele asigurării certificării operatorului sistemului de transport al gazelor naturale în condițiile în care porțiuni ale rețelelor de transport se află în proprietatea terților.

2. Descrierea situației curente în domeniu în Republica Moldova

Actualmente, sistemul de gaze naturale al Republicii Moldova este operat de către:

- 1) Un operator de transport al gazelor naturale, SRL „Vestmoldtransgaz” care este desemnat (provizoriu) în calitate de operator al sistemului de transport al gazelor naturale pe întreg teritoriul Republicii Moldova, prin Hotărârea ANRE nr. 434 din 07 iulie 2023;
- 2) 20 de întreprinderi de gaze naturale, titulari de licență pentru desfășurarea activității de distribuție a gazelor naturale, dintre care 12 întreprinderi de distribuție sunt afiliate S.A. „Moldovagaz”, iar una este în procedura falimentului (ÎM „Sef-Gaz” SRL);
- 3) 4 întreprinderi care dețin autorizații pentru operarea sistemului de distribuție închis (în temeiul art. 64 al Legii nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale).

2.1. Sistemul de transport al gazelor naturale

Lungimea rețelelor de transport al gazelor naturale operate de către SRL „Vestmoldtransgaz” este de cca. 1682,3 km, dintre care 1559,8 km au fost anterior operate de SRL „Moldovatransgaz”¹. Acest fapt denotă că majoritatea activelor aferente activității de transport a gazelor naturale nu se află în proprietatea operatorului sistemului de transport al gazelor naturale (OST).

În anul 2014 a fost finalizată construcția interconexiunii cu România (gazoductul Iași-Ungheni), apoi pentru a asigura funcționarea la capacitate maximă a interconexiunii, în 2021 a fost finalizată construcția gazoductului Ungheni - Chișinău, realizată de SRL „Vestmoldtransgaz”, investitorul privat extern fiind SNTG „Transgaz” SA din România prin intermediul „Eurotransgaz” SRL. Rețeaua de transport a fost construită sub egida Uniunii Europene ca parte a proiectului de interconectare a sistemului de gaze naturale al Republicii Moldova cu cel al României, în scopul îmbunătățirii securității energetice a statului prin diversificarea căilor de aprovizionare cu gaze naturale.

Asigurarea unei gestiuni eficiente a rețelelor de transport a gazelor naturale este indispensabilă pentru calitatea serviciilor de transport al gazelor naturale și asigurării accesului la rețea tuturor utilizatorilor interesați (furnizorii și traderii, inclusiv străini). Or, teritoriul Republicii Moldova reprezintă o cale de tranzit prin care se asigură aprovizionarea regională cu gaze naturale (tranzitul gazelor din și către Ucraina, România, Bulgaria, Turcia, Grecia și Macedonia de Nord). Operatorul sistemului de transport al gazelor naturale SRL „Vestmoldtransgaz”, care asigură transportul de gaze naturale pe teritoriul țării și interconectarea Republicii Moldova cu țările învecinate (România, Ucraina), are în utilizare rețele de gaze naturale care aparțin persoanelor terțe (APP, APL și persoane juridice care nu reprezintă întreprinderi de gaze naturale). Acest fapt ar putea obstrucționa realizarea investițiilor în rețelele de gaze naturale care nu aparțin OST, în condițiile

---

¹ Raportul anual de activitate al ANRE pentru anul 2022, disponibil pe: <https://anre.md/raport-de-activitate-3-10>

în care art. 27 al Legii nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale pune în sarcina proprietarilor rețelelor obligația finanțării investițiilor, asupra cărora a decis operatorul și care au fost aprobate de Agenție.

2.2. Sistemul de distribuție a gazelor naturale

La situația 01.01.2023, întreprinderile care dețin licență de distribuție a gazelor naturale exploatează cca 25,8 mii km de rețele de distribuție de diferite presiuni, din care 93,9 % sunt exploatare de către întreprinderile de gaze naturale afiliate SA „Moldovagaz”, iar 6,1 % din rețele revin altor operatori ai sistemelor de distribuție. Lungimea rețelelor de distribuție operate de către subdiviziunile SA „Moldovagaz” este reprezentată în anexa 1.

2.3. Rețele de gaze naturale care aparțin terților

Lungimea rețelelor de distribuție de gaze naturale, care nu sunt în proprietatea întreprinderilor de gaze naturale, se estimează la 15 980,7 km, dintre care:

- cca. 14 806,7 km sunt gestionate în baza contractelor de deservire tehnică;
- cca. 874 km sunt gestionate fără contracte;
- cca. 299,9 km constituie gazoducte fără proprietar².

Totodată, din 1682,335 km de rețele de gaze naturale de transport, doar cca 122,55 km aparțin operatorului sistemului de transport, ceilalți proprietari fiind:

- 1.299,37 km, aparțin SA „Moldovagaz” și întreprinderilor afiliate,
- 188,21 km aparțin autorităților administrației publice locale,
- 46,58 km aparțin autorităților publice centrale,
- 25,63 km aparțin persoanelor fizice și juridice³.

2.4. Rețele fără proprietar

La situația 01.01.2023, sunt exploatare circa 27,5 mii km de rețele de gaze naturale, din care 1128,6 km (4,1 %) sunt fără proprietar⁴. Aceste rețele fără proprietar sunt gestionate de către operatorii de sistem conform documentelor normativ-tehnice, fiind ținute la o evidență distinctă de cele din proprietatea sau gestiunea economică proprie a acestora.

Astfel, din rețelele de distribuție a gazelor naturale cu o lungime totală de aprox. 25799,6 km:

- cca. 35,4 % aparțin întreprinderilor de gaze naturale;
- cca. 60,5% sunt transmise la deservire tehnică operatorilor sistemelor de distribuție gaze naturale, titulari ai licenței pentru distribuția gazelor naturale;
- cca. 4,1 % sunt considerate ca rețele fără proprietari, dar care se exploatează în continuare de operatorii de sistem, conform prevederilor stabilite de Cerințele minime de securitate privind exploatarea sistemelor de distribuție a gazelor combustibile naturale, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 552/2017.

---

² Anexa 1 – lungimea și apartenența gazoductelor de distribuție a gazelor naturale, exploatare de subdiviziunile SA „Moldovagaz” la situația din 01.01.2024;

³ Raportul auditului conformității asupra cheltuielilor și investițiilor capitale la întreprinderile de gaze naturale cărora le-au fost impuse obligații de serviciu public, precum și la întreprinderile înrudite, astfel cum sunt definite în [Legea nr.108/2016](#) cu privire la gazele naturale, inclusiv la cele deținute indirect, aprobat prin Hotărârea Curții de Conturi nr. 56 din 21.11.2022;

⁴ Raportul anual de activitate al ANRE pentru anul 2022, disponibil pe: <https://anre.md/raport-de-activitate-3-10>

Conform estimărilor preliminare, din lungimea totală a rețelelor de distribuție a gazelor naturale transmise la deservire tehnică la SA “Moldovagaz” și subdiviziunile sale:

- 28,1% (7253,69 km) se află în proprietatea persoanelor fizice;
- 24,3% (6262,80 km) se află în proprietatea APL;
- 8,1% (2082,07 km) se află în proprietatea persoanelor juridice.

După cum este de remarcat, actualmente majoritatea absolută a rețelelor de gaze naturale sunt folosite de către operatorii de sistem fie în baza unor contracte de deservire tehnică (care nu pot fi asimilate contractelor de locațiune sau comodat), fiind incertă materializarea dreptului de folosință a acestor rețele în scopuri comerciale, fie sunt folosite fără a avea la bază un temei juridic în cazul rețelelor fără proprietar. Acest fapt creează echivoc în privința costurilor pentru realizarea investițiilor necesare reparațiilor capitale a acestor rețele. Acest fenomen predomină atât în cazul rețelelor de distribuție a gazelor naturale, cât și în cazul rețelelor de transport. Mai mult ca atât, întreținerea rețelelor fără proprietar excede cadrul normativ de reglementare, fiind un impediment major pentru recuperarea cheltuielilor suportate de către operatorii de sistem în acest sens.

Pe de altă parte, această situație poate genera riscuri în securitatea aprovizionării cu gaze naturale a consumatorilor finali, mai ales în cazul rețelelor de transport a gazelor naturale, or proprietarii terți ai rețelelor de transport a gazelor naturale pot solicita oricând rezoluțiunea contractelor respective, nefiind impuse careva termene minime obligatorii, totodată nefiind reglementate clar angajamentele părților în cazul neefectuării reparațiilor capitale.

3. Cauzele care au generat forme diverse de proprietate a rețelelor, existența rețelelor fără stăpân

Problema proprietății rețelelor de gaze naturale a fost generată de politicile de gazificare a localităților Republicii Moldova, care au avut drept scop extinderea sistemului de alimentare cu gaze naturale în conformitate cu prevederile Strategiei energetice a Republicii Moldova pînă în anul 2010, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 360/2000, avînd în vedere că în anul 2002 erau conectate la rețeaua de gaze naturale doar 278 localități. Avînd drept obiectiv dezvoltarea rețelelor de gaze în Republica Moldova în scopul asigurării accesului populației la rețelele de gaze naturale și contribuirii la atractivitatea mediului de afaceri în zonele rurale, au fost adoptate următoarele Hotărâri de Guvern:

- 1) Hotărîrea Guvernului nr. 1492/2001 prin care a fost aprobat Programul de gazificare a Republicii Moldova pînă în anul 2005, (în vigoare pînă la 31.10.12, abrogată prin Hotărîrea Guvernului nr. 796/2012);
- 2) Hotărîrea Guvernului nr. 1643/2002 privind aprobarea Programului național de gazificare a Republicii Moldova (încă în vigoare);
- 3) Hotărîrea Guvernului nr. 242/2005 privind aprobarea Programului național „Satul Moldovenesc” (abrogată la data de 31.10.2012);
- 4) Hotărîrea Guvernului nr. 715/2008 cu privire la măsurile de accelerare a procesului de gazificare internă a localităților⁵.

---

⁵ Raportul anual de activitate al ANRE pentru anul 2022, <https://anre.md/raport-de-activitate-3-10>

Astfel, construcția rețelelor de către terți a început în anul 2002, în cadrul Programelor naționale de gazificare sus-menționate. Potrivit Programului național de gazificare a Republicii Moldova, autoritățile administrației publice centrale și locale, în comun cu agenții economici din teritoriu, trebuiau să întreprindă măsurile necesare pentru realizarea programelor respective. Finanțarea lucrărilor de construcție a rețelelor de gaze naturale și extinderea acestora în cadrul Programelor de gazificare s-a efectuat printr-un cumul de soluții și din câteva surse: contribuția beneficiarilor persoane fizice și juridice din localitățile gazificate, alocări financiare din partea autorităților publice centrale, autorităților publice locale, granturi oferite de Fondul de Investiții Sociale din Moldova (FISM) și resurse ale donatorilor externi. Drept urmare, au fost construite rețele de gaze naturale, iar contribuția financiară a persoanelor fizice pentru construcția rețelelor de distribuție a gazelor naturale a variat în funcție de localitate.

Conform estimărilor de până la 01.07.2007, din banii alocați în buget s-au construit rețelele de gaze naturale de distribuție în valoare de peste 1,3 miliarde de lei, iar din contul persoanelor fizice și juridice cca. 2 miliarde de lei, per total fiind construite rețele de gaze naturale și instalații aferente acestora în valoare totală de peste 3,3 miliarde de lei.⁶ Gazoductele respective urmau a fi transmise la balanța autorităților locale ca urmare a punerii în funcțiune a acestora, în conformitate cu pct. 5 al Hotărârii Guvernului nr. 1643/2002: *„Se stabilește că, la construcția gazoductelor și altor obiecte de gazificare, finanțate de la bugetul de stat, Ministerul Energeticii va exercita funcția de beneficiar unic. Gazoductele și alte obiecte de gazificare, construite din contul bugetului de stat, vor fi transmise, în modul stabilit, la balanța autorităților administrației publice locale corespunzătoare”*.

Astfel, o parte dintre rețelele de gaze naturale respective au fost luate la balanța autorităților publice locale, o altă parte rămânând în proprietatea persoanelor fizice și juridice din sursele cărora au fost construite. Multe însă dintre aceste rețele de gaze naturale, construite în cadrul Programului național de gazificare, au fost preluate de către întreprinderile care au realizat lucrările de construcție, întrucât au fost indicate în calitate de beneficiari a lucrărilor de proiectare sau de recepție finală în actele respective, fără a se specifica care este sursa financiară. Totodată, o parte din rețelele respective se află în afara circuitului economic, fiind rețele fără proprietar și sunt, deocamdată, irecuperabile din punct de vedere tarifar.

Pornind de la cerințele cadrului legal potrivit cărora exploatarea rețelelor poate fi efectuată doar de către o companie licențiată de distribuție a gazelor naturale, prin Hotărârea Guvernului nr. 1643/2002, s-a dispus ca autoritățile administrației publice locale și alți beneficiari să transmită, în bază de contract, gazoductele construite în gestiunea subdiviziunilor teritoriale ale Societății pe Acțiuni „Moldovagaz”, indiferent din care surse au fost construite acestea.

Având în vedere că transmiterea rețelelor în gestiune economică către SA „Moldovagaz” nu s-a realizat, în 2004 Guvernul a identificat o altă soluție, prin care autoritățile locale urmau să transmită la deservire tehnică gazoductele aflate la balanța acestora către subdiviziunile teritoriale ale SA „Moldovagaz”. În acest scop a fost adoptată Hotărârea Guvernului nr. 683/2004 despre aprobarea Regulamentului privind modul de transmitere a rețelelor de gaze întreprinderilor de gaze ale Societății pe Acțiuni "Moldovagaz" la deservire tehnică. Potrivit pct. 3 al Hotărârii menționate, autoritățile administrației publice locale și alți beneficiari vor lua la evidență contabilă, vor

---

⁶ Raportul privind Programul național de gazificare, realități, necesități și perspective, IDIS Viitorul, Tudor Șoitu, Sergiu Gaibu și Corina Gaibu, <http://www.viitorul.org/files/library/Programul%20național%20de%20gazificare.pdf>

înregistra în organele cadastrale și vor transmite toate rețelele de gaze la deservire tehnică, în bază de contract, întreprinderilor de gaze ale Societății pe Acțiuni "Moldovagaz".

Reieșind din prevederile pct. 4 din Regulamentul privind modul de transmitere a rețelelor de gaze întreprinderilor de gaze ale SA „Moldovagaz” la deservire tehnică, rețelele de gaze, indiferent din ce surse financiare au fost construite (din contul persoanelor juridice și/sau fizice), pot fi transmise la deservire tehnică, în bază de contract, și altor întreprinderi care au autorizația tehnică eliberată de organul abilitat în domeniul securității industriale. În conformitate cu pct. 17 din Regulamentul menționat, *“rețelele și instalațiile de gaze construite cu contribuția bănească a beneficiarilor de investiții, alții decât unitățile de distribuție a S.A. "Moldovagaz", care actualmente au rămas fără proprietar, se consideră proprietate a autorității administrației publice locale, în baza deciziilor instanțelor judecătorești.”*

În rezultat, întreprinderile de gaze naturale exploatează un patrimoniu mult mai mare decât dețin cu drept de proprietate. În anul 2008 Guvernul a inițiat inventarierea rețelelor de gaze naturale, construite în cadrul programului de gazificare. Potrivit Hotărârii Guvernului nr. 597/2008 cu privire la inventarierea și reevaluarea rețelelor de gaze, proprietate publică, s-a dispus autorităților publice locale să prezinte până la 30 iunie 2008 Ministerului Economiei rezultatele inventarierii gazoductelor respective. Din informația oferită de Ministerul Economiei în anul 2017, s-a constatat că au fost inventariate doar 4979 km din totalul de 14 583 km de gazoducte, care se află la deservire tehnică⁷. Prin urmare, procesul de inventariere și înregistrare a rețelelor de gaze naturale nu a fost realizat pe deplin.

De notat că, la situația 01.01.2023, în Republica Moldova (fără unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului) 961 din 1533 de localități au acces la rețelele de distribuție a gazelor naturale, ce constituie 62,7% din numărul de localități. Accesul este confirmat prin existența, în aceste localități, a rețelelor de distribuție a gazelor naturale la care sunt racordate consumatorii finali⁸.

4. Dificultăți privind gestionarea rețelelor din proprietatea terților și a celor fără stăpân

Potrivit cadrului normativ în vigoare aplicabil sectorului de gaze naturale, pentru funcționarea sistemului de gaze naturale în condiții de siguranță, fiabilitate, eficiență și de protecție a mediului, este necesară exploatarea și întreținerea corespunzătoare a rețelelor de gaze naturale, reparația, reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea continuă a acestora. Potrivit prevederilor Legii nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, atribuțiile respective sunt puse în sarcina operatorilor sistemului de transport și distribuție a gazelor naturale, având drept sursă de finanțare componentele tarifelor reglementate pentru prestarea serviciilor respective.

Gestionarea rețelelor de gaze naturale și desfășurarea activităților aferente în sectorul gazelor naturale, nemijlocit de către proprietarii acestora, care nu reprezintă întreprinderi energetice, titulare de licență pentru transportul sau distribuția gazelor naturale, nu este admisă atât prin prisma cadrului normativ național, cât și prin directivele europene. Reieșind din exigențele cadrului legal în vigoare, desfășurarea activităților în sectorul gazelor naturale este admisă doar întreprinderilor

⁷ Scrisoarea Ministerului Economiei nr. 06/2-2921 din 25.05.2017, Anexa nr. 11 la Studiul „Moldovagaz – 20 de ani de fraude masive sub protecția acționarilor și instituțiilor de stat”, Sergiu Tofilat, Tudor Șoitu, Chișinău, Septembrie 2019;

⁸ Raportul ANRE pentru anul 2022, disponibil pe <https://anre.md/raport-de-activitate-3-10>

energetice, după cum sunt definite în art. 3 al Legii nr. 174/2017 cu privire la energetică, în baza licențelor eliberate pentru genurile respective de activitate reglementată. Având în vedere că infrastructura de gaze naturale este una strategică pentru securitatea energetică a țării, iar activitățile de transport și de distribuție a gazelor naturale sunt esențiale în asigurarea cu gaze naturale a consumatorilor finali, desfășurarea activităților sunt reglementate prin licențiere și atribuite în competența exclusivă a operatorilor de sistem. Această abordare legislativă este în strictă corespundere cu legislația comunitară și are ca scop asigurarea capacității, a accesului nediscriminatoriu la rețelele de gaze naturale, a calității serviciilor prestate, fiabilității și securității aprovizionării cu gaze naturale a consumatorilor finali. Mai mult ca atât, infrastructura de gaze naturale include în mare parte obiective industrial periculoase, care cad sub incidența *Legii nr. 151/2022 privind funcționarea în condiții de siguranță a obiectivelor industriale și a instalațiilor tehnice potențial periculoase*, fapt ce impune asigurarea exploatării acestora exclusiv de către personal calificat în domeniu, în condiții de siguranță pentru viața și sănătatea oamenilor, precum și a mediului înconjurător.

Având în vedere că sursa financiară pentru reparațiile capitale și reabilitarea rețelelor de gaze naturale este pusă pe seama proprietarilor, infrastructura din proprietatea terților a rețelelor de transport și de distribuție a gazelor naturale a avut de suferit de pe urma lipsei din partea acestora a unor investiții financiare necesare în acest scop. Astfel, cele mai acute probleme care generează riscuri pentru exploatarea în siguranță a infrastructurii de gaze naturale, derivă din lipsa surselor de finanțare, din partea proprietarilor de rețele, pentru reparația capitală și renovarea rețelelor de gaze naturale care, potrivit cadrului legal nu pot fi finanțate din contul tarifelor reglementate aprobate pentru operatorii de sistem. Astfel, una din problemele principale în privința căreia urmează a fi identificate opțiuni de soluții este sursa de finanțare pentru reabilitarea rețelelor respective, precum și pentru alte probleme derivate, după cum sunt prezentate în cele ce urmează.

4.1. Investiții în gazoductele ce aparțin terților sau fără stăpân

Realizarea lucrărilor de renovare și reparații capitale a rețelelor de gaze naturale din proprietatea terților și a celor fără proprietar este o necesitate stringentă, întrucât lungimea rețelelor de distribuție a gazelor naturale cu durata de viață expirată este în permanentă creștere, ceea ce are impact negativ asupra indicatorilor de calitate a serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, precum și prezintă riscuri pentru siguranța alimentării cu gaze naturale a consumatorilor finali. La situația din 01.04.2023, din rețelele de distribuție gaze naturale aproximativ 34% (8302 km) au peste 20 de ani, din care circa 50% (4050 km) nu aparțin întreprinderilor de gaze naturale afiliate SA „Moldovagaz”.

Una dintre cauzele problemelor legate de sursa de finanțare a investițiilor în rețelele de gaze naturale respective este că în bugetele autorităților publice locale nu sunt alocate mijloace financiare în acest scop, pe de altă parte fiind irațională impunerea la cheltuieli adiționale persoanelor fizice sau juridice care au contribuit la finanțarea construcției rețelelor respective. Totodată însă, în conformitate cu prevederile Regulamentului privind modul de transmitere a rețelelor de gaze întreprinderilor de gaze ale Societății pe Acțiuni “Moldovagaz” la deservire tehnică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 683/2004, aceste cheltuieli urmează a fi suportate de proprietarii rețelelor de gaze naturale. Potrivit pct. 19 și pct. 20 din Regulament: *”Cheltuielile ce țin de deservirea tehnică a rețelelor de gaze, transmise conform Regulamentului respectiv, se acoperă din componentele tarifare corespunzătoare incluse în tarifele la gazele naturale, aprobate*

de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică. Deservirea tehnică a rețelelor de gaze nu include lucrările pentru renovarea lor, schimbarea parametrilor și caracteristicilor tehnice, efectuarea reparației capitale, schimbarea unor piese, ansambluri și construcții uzate, sustrase sau ieșite din funcțiune în urma situațiilor de avariere sau altor cazuri care nu depind de întreprinderea de gaze”.

Lucrările nominalizate pot fi efectuate de către întreprinderile de gaze în baza unui contract separat. Operatorii sistemului de distribuție de gaze naturale efectuează lucrări de reparație capitală doar la obiectele care se află la bilanțul acestora, iar la obiectele care aparțin altor proprietari, lucrările respective nu se realizează, întrucât aceste cheltuieli nu pot fi acceptate de către ANRE spre recuperare din contul tarifelor reglementate, în condițiile în care responsabilitatea efectuării acestor lucrări este pusă în sarcina proprietarilor. Proprietarii, la rândul său, nu solicită efectuarea lucrărilor din lipsa mijloacelor financiare, fapt ce pune în pericol securitatea aprovizionării cu gaze naturale a consumatorilor finali de gaze naturale din Republica Moldova.

Prin urmare, Conceptul urmează să identifice și să formuleze soluții optime, inclusiv prin modificarea cadrului legislativ, în scopul soluționării problemei dreptului de proprietate asupra rețelelor de gaze naturale din proprietatea terților sau fără proprietar.

4.2. Dezvoltarea rețelelor

În aceeași măsură descrisă mai sus, insuficiența resurselor financiare necesare investițiilor în rețelele de gaze naturale din proprietatea terților, au determinat un impact negativ asupra dezvoltării și întreținerii durabile a rețelelor de transport și de distribuție a gazelor naturale respective.

Conform Programului Național de gazificare al Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1643 din 19 decembrie 2002, ulterior a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr. 715 din 16.06.2008, prin care a fost stabilit că titularii de licențe pentru distribuția gazelor naturale sunt în drept să perceapă de la potențialul consumator, care solicită racordarea la rețeaua de distribuție a gazelor naturale, tariful pentru serviciile de organizare a accesului la rețeaua de gaze naturale (pct. 2 din Hotărârea Guvernului). Punctul 8 din Regulamentul privind gazificarea internă a localităților, aprobat prin Hotărârea Guvernului RM nr. 715/2008, prevede că potențialii consumatori achită titularilor de licențe pentru distribuția gazelor naturale tariful pentru serviciile de organizare a accesului potențialilor consumatori la rețeaua de distribuție a gazelor, aprobat de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică. Astfel, prin Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr. 294 din 15.07.2008 a fost aprobat tariful pentru serviciile de organizare a accesului la rețeaua de distribuție a gazelor naturale din interiorul localităților – în valoare de 2970 lei, pentru potențialii consumatori casnici, iar în cazul potențialilor consumatori noncasnici, prețul pentru organizarea accesului la rețeaua de gaze, se calculează prin înmulțirea tarifului de 2970 lei la coeficientul de debit (Kd) stabilit în Anexa 2 la Hotărârea Guvernului RM nr. 715 din 16.06.2008. Tariful respectiv, potrivit Metodologiei aprobate prin Hotărârea Guvernului RM nr. 715/2008 includea:

- cheltuieli medii estimate ce revin unui consumator, pentru construcția rețelelor de distribuție gaze naturale în interiorul localităților până la hotarul teritoriului pe care se află locul de consum al potențialului consumator, inclusiv costul contorului de gaze și instalarea acestuia (lei);

- coeficientul de recuperare a cheltuielilor pentru construcție și extinderea rețelelor de distribuție gaze naturale prin tariful pentru serviciile de organizare a accesului potențialilor consumatori la rețeaua de distribuție gaze, valoarea căruia variază între 0,1 - 0,45;
- coeficientul de rezervare a capacității, egal cu 0,9329;
- rata de rentabilitate a serviciului;
- coeficientul debitului, etc.

Tariful respectiv a fost abrogat de către ANRE prin Hotărârea nr. 79 din 02.03.2021, având în vedere că actele normative de reglementare în vigoare stabilesc obligația operatorilor de sistem de a întreprinde măsurile corespunzătoare pentru dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale, în conformitate cu planurile de dezvoltare elaborate/consultate cu AAPL și aprobate de ANRE și respectiv, de a prezenta spre aprobare Agenției planurile anuale de investiții, cu realizarea acestora din contul mijloacelor tarifare pentru serviciile de distribuție și în tarifele pentru serviciile auxiliare. Serviciile respective sunt calculate de către operatorii sistemelor de distribuție în baza Regulamentului privind planificarea, aprobarea și efectuarea investițiilor, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație ANRE nr. 283/2016 și a Regulamentului privind dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație ANRE nr. 138/2018.

Dezvoltarea rețelelor de gaze naturale este o prioritate strategică pentru securitatea infrastructurii energetice a țării. Potrivit prevederilor Legii nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale și a actelor normative de reglementare a activităților în sectorul gazelor naturale, dezvoltarea rețelelor de gaze naturale este pusă în sarcina operatorilor sistemelor de distribuție și de transport a gazelor naturale, care se realizează prin implementarea de către aceștia a planurilor de dezvoltare a rețelelor de gaze naturale și a planurilor anuale de investiții.

Operatorii sistemului de transport și a sistemelor de distribuție a gazelor naturale au obligația să asigure capacitatea pe termen lung a rețelelor de gaze naturale pentru a acoperi cererile rezonabile, elaborând și executând planuri de dezvoltare a rețelelor de gaze naturale, asigurând securitatea aprovizionării cu gaze naturale și fiabilitatea sistemului de gaze naturale pe teritoriul Republicii Moldova. Astfel, pentru asigurarea fiabilității livrării gazelor naturale și a capacităților pe termen lung, este necesară asigurarea surselor de finanțare pentru lucrărilor de dezvoltare și modernizare, inclusiv în privința rețelelor de gaze naturale care aparțin terților sau fără proprietar.

Procesul de extindere a rețelelor de gaze este reglementat prin Hotărârea Consiliului de administrație ANRE nr. 138/2018. Potrivit Regulamentului în cauză, în scopul elaborării planului de dezvoltare a rețelei, operatorul în limitele teritoriului autorizat va solicita de la AAPL informația privind localitățile în care este necesară dezvoltarea rețelei. Totodată, la elaborarea planului de dezvoltare, operatorul informează AAPL despre aceasta și va ține cont de planurile urbanistice de amenajare a teritoriului din localitate. Regulamentul prevede că AAPL va solicita de la operator aviz la proiectul planului urbanistic sau proiectul planului de amenajare a teritoriului. Documentația urbanistică trebuie să specifice toți potențialii consumatori și consumul estimativ de gaze, deoarece acești parametri stau la baza proiectării capacității rețelelor de gaze.

Conform aceleiași Hotărâri ANRE nr. 138/2018, Dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor într-o localitate prevede că AAPL va solicita de la operator un aviz de racordare pentru proiectarea rețelelor, iar ulterior va solicita includerea proiectului de dezvoltare a rețelelor din localitatea

respectivă în Planul de dezvoltare al operatorului. Solicitarea urmează a fi însoțită, printre altele, de următoarele acte:

- proiectul și devizul de cheltuieli expertizate, verificate și înregistrate ale rețelei noi sau ale porțiunii de rețea care urmează a fi realizată;
- autorizațiile de construire sau certificatele de urbanism, eliberate pentru zona unde se solicită dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale;
- numărul de locuințe finalizate și numărul de locuințe aflate în construcție, care dispun de autorizații de construire valabile.

Evaluarea de către ANRE a proiectelor de dezvoltare a rețelelor și capacităților noi se face în baza criteriului eficienței economice, prin calcularea Venitului Net Actualizat (VAN), reieșind din numărul prognozat de consumatori și consumul mediu lunar de gaze naturale, calculat conform proiectului sau consumul mediu lunar de gaze naturale calculat pentru un loc de consum. Proiectele de dezvoltare care au fost evaluate ca eficiente economic se includ în Planul de dezvoltare al operatorului de sistem și sunt finanțate integral de către acesta. Regulamentul mai prevede că dezvoltarea rețelei de distribuție a gazelor se va efectua din contul beneficiarilor construcțiilor doar în cazul în care acest fapt este prevăzut în autorizația de construire, eliberată de AAPL.

Astfel, dacă încasările sunt insuficiente și VAN este mai mic decât costul proiectului de extindere a rețelelor, AAPL recurge în continuare la colectarea fondurilor de la populație pentru a acoperi diferența de costuri. Remarcăm că această practică în continuare persistă, dar nu sunt prevăzute careva reguli clare. Prin urmare, este necesară reglementarea și supravegherea procesului pentru a spori transparența și a preveni eventuale abuzuri.

4.3. Eficiența energetică a infrastructurii prin reducerea consumurilor tehnologice și a pierderilor tehnice în rețelele de gaze naturale

Reducerea consumurilor tehnologice și pierderilor tehnice de gaze naturale constituie un obiectiv specific, stabilit în Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 102/2013 și reprezintă un indicator de eficiență a activității reglementate, desfășurate de către operatorii de sistem. Consumurile tehnologice și pierderile tehnice de gaze naturale sunt generate atât la stațiile de comprimare, la stațiile de măsurare, la stațiile de predare, cât și în conductele de gaze naturale.

Conform rapoartelor anuale de activitate ale ANRE, deși în perioada 2011-2022 s-a înregistrat o dinamică pozitivă în reducerea consumurilor tehnologice și pierderilor tehnice de gaze naturale în rețelele de transport și de distribuție, cu aproximativ 21,1 mil. m³ sau 48,7%, totuși la acest capitol mai sunt necesare eforturi organizatorice și investiționale pentru a diminua pierderile în rețelele de gaze naturale și a menține în continuare trendul de reducere a acestora.

Consumurile tehnologice și pierderile tehnice în rețelele de gaze naturale au constituit obiectul unor dispute dintre autoritatea națională de reglementare și operatorii sistemelor de distribuție afiliați SA „Moldovagaz”, în anul 2011⁹ și în anul 2020, pentru soluționarea cărora a fost solicitată asistența Secretariatului Comunității Energetice. În rezultatul Memorandumului de Înțelegere încheiat între Secretariatul Comunității Energetice (SCE), ANRE și SA „Moldovagaz”, în perioada mai - august 2020, în cadrul Grupului de lucru cu participarea reprezentanților părților interesate

---

⁹ <https://www.energy-community.org/legal/cases/2011/case1311ML.html>

a avut loc facilitarea cu succes a disputei în privința evaluării consumurilor tehnologice și a pierderilor tehnice de gaze naturale în rețelele de distribuție ale întreprinderilor afiliate SA „Moldovagaz” pentru anii 2011-2019¹⁰. Drept urmare, de către autoritatea de reglementare au fost aprobate consumurile tehnologice și pierderile tehnice normative de gaze naturale în rețelele de distribuție pentru perioada 2011-2019 la cei 12 operatori ai sistemelor de distribuție (OSD) afiliați S.A. „Moldovagaz” în strictă conformitate cu Metodologia de calcul al consumurilor tehnologice și al pierderilor tehnice de gaze naturale în rețelele de distribuție (în vigoare până la 01.01.2023).

4.4. Calitatea serviciilor de transport și distribuție a gazelor naturale

Operatorii de sistem sunt obligați să asigure continuitatea livrării gazelor naturale consumatorilor finali și utilizatorilor de sistem, în conformitate cu valorile indicatorilor de calitate. Conform art. 68 alin. (1) din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale se evaluează în baza indicatorilor de calitate, stabiliți de Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 422/2019, care reflectă continuitatea livrării gazelor naturale, parametrii de calitate a gazelor naturale livrate și calitatea relațiilor dintre operatorul de sistem și utilizatorii de sistem. Indicatorii de calitate se referă la: 1) continuitatea livrării gazelor naturale (valorile SAIDI și SAIFI, datele privind întreruperile programate și neprogramate) și 2) calitatea comercială a serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale (eliberarea avizului de racordare solicitanților, racordarea și reconectarea la rețeaua de gaze naturale, etc.).

În lipsa dreptului de gestiune al operatorilor de sistem asupra tuturor rețelelor de gaze naturale, pe anumite porțiuni de rețea nu pot fi asigurați indicatorii de calitate, operatorii nefiind în drept să elibereze avize de racordare la rețelele care nu-i aparțin. De asemenea, din cauza unui grad sporit de uzură a rețelelor din proprietatea terților, există riscuri în asigurarea continuității livrării gazelor naturale către consumatorii finali. După cum rezultă din Regulamentul aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 683/2004, operatorul nu este în drept să realizeze reparații capitale, lucrări de reabilitare sau renovare a rețelelor respective, aceste cheltuieli urmând a fi suportate de către proprietarii rețelelor de gaze naturale, or lipsa acestora sporește riscul unor întreruperi neprogramate a serviciilor. Calitatea serviciului de transport și de distribuție este asigurată prin realizarea investițiilor, inclusiv în cazul în care survin situații neprevăzute precum calamități naturale sau alte cazuri fortuite, ce pot afecta infrastructura și cauza întreruperi în aprovizionarea consumatorilor cu gaze naturale. Potrivit pct. 47 din Regulamentul privind planificarea, aprobarea și efectuarea investițiilor, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 283/2016, realizarea acestor investiții se argumentează separat de către titularul de licență, indicând zonele geografice și perioada de timp în care au avut loc calamitățile naturale respective și prezentând justificările necesare.

Deoarece prevederile cadrului normativ nu admit realizarea investițiilor de către operatorii de sistem în rețelele care nu le aparțin, la apariția unor situații neprevăzute precum calamitățile naturale, cazurile fortuite etc., vor surveni numeroase probleme cu care se vor confrunta operatorii de sistem, legate de reabilitarea porțiunilor respective de rețea și asigurarea continuității și calității serviciilor din cauza aceluiași probleme legate de sursa de finanțare pentru acoperirea cheltuielilor ce se impun.

---

¹⁰ Raportul de activitate al ANRE pentru anul 2020, <https://anre.md/raport-de-activitate-3-10>

4.5. Asigurarea accesului la rețelele de gaze naturale

Soluționarea problemei rețelelor care aparțin terților și a celor fără proprietar este impusă și de necesitatea asigurării accesului nediscriminatoriu la rețele. În contextul liberalizării pieței gazelor naturale, va fi imposibil de garantat accesul nediscriminatoriu la gazoducte, din moment de 2/3 din rețeaua de distribuție nu se află la balanța operatorului de distribuție.

Totodată, lipsa dreptului de gestiune al operatorilor de sistem asupra tuturor rețelelor de gaze naturale, poate crea impedimente legale în eliberarea avizelor de racordare pe porțiunile de rețelele care nu-i aparțin.

4.6. Necesitatea asigurării capacității pe termen lung

Rețelele de gaze naturale au o durată de funcționare utilă de funcționare de 20-25 ani, conform Catalogului mijloacelor fixe, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 941/2020. Potrivit Catalogului, durata de exploatare a gazoductelor din oțel este de 20 ani, iar la cele din fontă și țevi nemetalice este de 25 ani. La expirarea perioadei respective, rețelele de gaze naturale necesită a fi înlocuite, fapt ce necesită alocarea surselor financiare, care ar putea fi acumulate din amortizarea rețelelor existente. Or, rețelele de gaze naturale construite din surse bugetare prin implementarea Programelor de stat în anii 2001-2005 se apropie de perioada în care vor fi necesare lucrări capitale care urmează a fi finanțate din surse bugetare. În această privință, Conceptul urmează să formuleze opțiuni de soluții pentru a asigura continuitatea livrării de gaze naturale în condiții de calitate și siguranță, inclusiv pe segmentele de rețele a căror durată de exploatare depășește limitele stabilite de Catalogul mijloacelor fixe, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 941/2020.

La elaborarea Conceptului urmează a fi analizată oportunitatea modificării termenului de exploatare a rețelelor de gaze naturale indicat în Catalogul mijloacelor fixe, cu revenirea la prevederile anterioare de până în 2003, în care durata de exploatare a gazoductelor constituia 40 ani. Or, Hotărârea Guvernului ar trebui adaptată la realitățile economice în Republica Moldova, în care peste 36% din gazoductele magistrale administrate de SRL „Moldovatransgaz” au peste 30 ani¹¹. Totodată, scurtarea duratei de exploatare a gazoductelor reduce perioada de recuperare a investiției și crește aproape dublu valoarea amortizării anuale a acestora, acceptată în scopuri tarifare. Din aceste considerente, pentru formularea propunerilor în cadrul Conceptului urmează a fi consultată opinia specialiștilor din domeniul securității industriale, precum și examinată legislația altor state în acest sens.

Totodată, urmează a se ține cont și de abordarea cadrului normativ de reglementare tarifară, potrivit căruia durata de utilizare a activelor nu poate fi mai mică decât cea indicată în Catalogului mijloacelor fixe. În conformitate cu pct. 14 subpct. 2) din Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale, aprobată prin Hotărârea ANRE nr. 535/2019, durata de utilizare aplicată la determinarea amortizării în scopuri tarifare se stabilește în conformitate cu prevederile Catalogului mijloacelor fixe, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 338/2003 (substituită prin HG nr. 941/2020) și nu poate fi mai mică decât durata de utilizare stabilită în Catalog. În cazul extinderii duratei de utilizare a mijloacelor fixe și imobilizărilor necorporale în evidența contabilă a întreprinderii, ca rezultat al investițiilor

---

¹¹ Paragraful 5.1. din Studiul „*Moldovagaz – 20 de ani de fraude masive sub protecția acționarilor și instituțiilor de stat*”, Sergiu Tofilat, Tudor Șoitu, Chișinău, Septembrie 2019

efectuate, similar va fi extinsă și durata de utilizare în scopuri tarifare, cu condiția că investițiile au fost aprobate de Agenție în conformitate cu Regulamentul privind planificarea, aprobarea și efectuarea investițiilor, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr. 283/2016. Prevederi similare se regăsesc la pct. 17 subpct. 2) din Metodologia de calculare, de aprobare și de aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de distribuție a gazelor naturale, aprobată prin Hotărârea ANRE nr. 443/2020, potrivit căruia durata de utilizare aplicată la determinarea amortizării în scopuri tarifare, care se stabilește în conformitate cu prevederile Catalogului mijloacelor fixe, aplicabil la momentul dării în exploatare a activului și nu poate fi mai mică decât durata de utilizare stabilită în Catalog. Amortizarea se calculează prin aplicarea metodei liniare, care prevede repartizarea uniformă a bazei de calcul pe parcursul duratei de utilizare aplicate conform prevederilor Metodologiei.

5. Propunerea opțiunilor de soluționare a situației în domeniu

Pentru a asigura operarea durabilă a rețelelor de transport și distribuție a gazelor naturale, reducerea pierderilor tehnologice și protejarea drepturilor utilizatorilor de sistem, Conceptul definește opțiunile privind forma de gestionare a rețelelor de gaze naturale care se află actual în proprietatea persoanelor terțe sau fără proprietar, privind entitatea/entitățile ce urmează să administreze aceste rețele de gaze naturale, precum și soluții legate de durata de exploatare a acestor rețele.

Subsecvent, Conceptul recomandă un set de măsuri, care să susțină implementarea soluțiilor propuse și să contribuie la sprijinirea reformelor și consolidarea rezilienței sistemului de gaze naturale. Generalizând dificultățile expuse anterior, au fost identificate următoarele obiective și acțiuni care urmează a fi detaliate în cadrul Conceptului pentru soluționarea situației în domeniul gestionării rețelelor de gaze naturale în Republica Moldova, expuse în cele ce urmează.

5.1. Inventarierea rețelelor de gaze naturale

Inventarierea rețelelor de gaze naturale reprezintă o cerință indispensabilă pentru stabilirea caracteristicilor și stării tehnice a gazoductelor, perfectarea actelor necesare pentru evaluarea și includerea în circuitul economic a rețelelor din proprietatea terților și a celor fără proprietar, precum și pentru transmiterea acestor gazoducte către titularii de licență fie prin înstrăinare, fie în baza contractelor de gestiune. Având în vedere faptul că rezultatele inventarierii vor servi drept bază informativă pentru parcurgerea procedurii de evaluare a rețelelor de gaze naturale, Conceptul definește cerințele față de procedura și sarcinile inventarierii în funcție de categoria de informații, date și acte necesare pentru realizarea ulterioară a evaluării rețelelor de gaze naturale care aparțin terților și a celor fără proprietar.

Reglementarea procedurii de inventariere este definită în Regulamentul privind inventarierea, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 60 din 29.05.2012, aplicabil tuturor persoanelor juridice și fizice care desfășoară activitate de întreprinzător, inclusiv instituțiilor publice. Potrivit pct. 6 a Regulamentului, „regulile specifice de efectuare a inventarierii în anumite ramuri ale economiei naționale se elaborează de organele centrale de specialitate ale administrației publice, autoritățile administrației publice locale conform prezentului Regulament și a altor regulamente

aprobate de Guvern.”. Actele pe care urmează să le perfecteze Comisia de inventariere sunt stabilite de anexele la Regulament, însă pentru realizarea obiectivelor privind includerea în circuitul economic a gazoductelor aflate la deservire tehnică urmează a fi modificate regulile specifice din Regulament, inclusiv în partea ce ține de componența Comisiei de inventariere, precum și elaborate alte anexe, care să includă informații suficiente pentru evaluarea gazoductelor. Urmare a consultărilor desfășurate cu specialiștii în evaluarea patrimoniului¹² (în particular - a gazoductelor), a fost elaborat un set minim de informații necesare ca rezultat al procesului de inventariere:

- crearea hărții gazoductelor, cu recomandarea de elaborare a variantei digitale a hărții;
- descrierea tipului gazoductului (subteran/suprateran), lungimea, diametrul, materialul, marca țevii, grosimea pereților, data când a fost dat în exploatare, clasificare după nivelul de presiune;
- nodurile de distribuție (punctele de reglare a gazelor, punctele și stațiile de distribuție a gazelor, elementele de protecție catodică);
- proprietarul gazoductului, sau cota-parte a fiecărui proprietar în cazul în care sunt mai mulți, sau mențiune privind lipsa proprietarului;
- gestionarul (denumirea titularului de licență care administrează gazoductul);
- actul privind inspectarea tehnică despre starea echipamentului;
- punctele de delimitare între gazoductul inventariat, gazoductele în proprietatea titularilor de licență și consumatori.

Dat fiind faptul că operatorii sistemelor de transport și de distribuție administrează aceste rețele în baza contractelor de deservire tehnică (cu excepția rețelelor fără proprietar identificat), titularii de licență dețin informații esențiale, în baza cărora au fost încheiate contractele respective. Relevante în acest context sunt prevederile pct. 12 și pct. 13 din Regulamentul privind modul de transmitere a rețelelor de gaze întreprinderilor de gaze ale Societății pe Acțiuni "Moldovagaz" la deservire tehnică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 683/2004, potrivit căreia, pentru transmiterea rețelelor de gaze la deservire tehnică, proprietarii acestora, persoanele fizice și juridice prezintă următoarele documente obligatorii:

- hotărârea privind transmiterea, confirmată prin procesul-verbal al asociațiilor legalizată notarial;
- copia buletinelor de identitate ale proprietarilor;
- extrasul din documentele statutare legalizat notarial, în cazul persoanelor juridice;
- extrasul din registrul de stat al întreprinderilor, în cazul persoanelor juridice;
- copia documentației de proiect și de execuție a rețelelor de gaze;
- actele certificatoare ale deținerii proprietății.

La transmiterea rețelelor de gaze la deservire tehnică, proprietarii (atât persoane fizice, cât și juridice) perfectează următoarele documente:

- contractul-cadru de primire-predare la deservire tehnică a rețelelor de gaze;
- actul de predare-primire a rețelelor de gaze la deservire tehnică (anexa nr.1 la contractul-cadru);
- actul de primire-predare a copiilor documentației de proiect și de execuție a rețelelor de gaze transmise la deservire tehnică (anexa nr.2 la contractul-cadru);

---

¹² Svetlana Albu, Șefa Departamentului Inginerie, Drept și Evaluarea Imobilului în cadrul Universității Tehnice a Moldovei (UTM); Victor Lucinschi, evaluator calificat.

- actul stării tehnice a rețelelor de gaze primite la deservire tehnică (anexa nr.3 la contractul-cadru);
- schema punctului de delimitare între proprietatea întreprinderii de gaze și proprietatea consumatorului de gaze.

Pentru fiecare localitate, comisia de inventariere urmează să solicite informațiile respective de la operatorii de sistem, fiind necesare procesului de inventariere pentru identificarea și localizarea rețelelor din proprietatea terților, caracteristicile tehnice ale acestora, punctele de delimitare, perioada punerii în funcțiune, etc. Totodată, în cadrul inventarierii rețelelor de gaze, analizei contractelor de deservire tehnică a gazoductelor și a informațiilor aferente, urmează a fi identificată lista proprietarilor asupra fiecărei porțiuni de gazoduct, precum și cota-parte a fiecărui proprietar, în măsura în care există documente confirmative în acest sens.

În cazul lipsei actelor cu privire la proprietar, precum și în cazurile rețelelor de gaze naturale fără proprietar, se propune declararea, prin efectul legii, a dreptului de proprietate al APL asupra rețelelor de gaze naturale amplasate în raza teritorială a acestora. În acest caz, procedura de includere a gazoductelor în circuitul economic va fi mai dificilă, deoarece pentru fiecare localitate va fi nevoie de decizia organelor deliberative (consiliilor locale) privind înstrăinarea sau transmiterea în gestiune economică a gazoductelor către operatori.

5.2. Crearea hărții digitale a gazoductelor la nivel național

Harta digitală reprezintă un instrument eficient de evidență și supraveghere a rețelelor de gaze naturale, de acces la informații de interes public, de vizualizare a dinamicii extinderii rețelelor. În acest sens, Conceptul recomandă oportunitatea de creare a hărții digitale a rețelelor de gaze naturale, cu stabilirea informațiilor care trebuie să le cuprindă privitor la caracteristicile rețelelor, proprietarii acestora, date privind punctele de delimitare, drepturile de acces pentru diferite categorii de utilizatori.

După cum a fost menționat în pct. 5.1, este necesară elaborarea unui mecanism de integrare a acestui instrument digital în cadrul normativ de reglementare aplicabil sectorului gaze naturale, prin identificarea și stabilirea dezvoltatorului, a deținătorului și a utilizatorilor acestui instrument, instituirea unor obligații în sarcina operatorilor de sistem de a actualiza în permanență harta respectivă cu date privind extinderea rețelelor de gaze naturale. După identificarea soluției de principiu, reglementări similare pot fi extinse și asupra altor rețele edilitare, fapt ce ar spori semnificativ calitatea, precizia și siguranța elaborării documentației de urbanism la nivel național și local.

Referitor la administrarea și utilizarea hărții digitale, reglementările cadrului normativ trebuie să definească următoarele aspecte:

- Entitatea care va deține drepturile de proprietate a hărții digitale;
- Desemnarea entității responsabile de gestionarea hărții digitale;
- Identificarea surselor de finanțare pentru elaborarea hărții digitale și actualizarea permanentă a acesteia odată cu extinderea rețelelor de gaze;
- Drepturile de acces privind:
  - introducerea informației primare și a documentelor scanate;
  - verificarea și validarea informației introduse de titularii de licență;

- modificarea și actualizarea datelor ca urmare a executării planurilor investiționale de extindere a rețelelor de către titularii de licențe;
- vizualizarea hărții digitale de către autoritățile APL, autoritățile de supraveghere - AST și ANRE, proiectanți, ingineri, comunitatea profesională și alți subiecți interesați.

5.3. Evaluarea rețelelor care aparțin terților și a celor fără proprietar

Evaluarea rețelelor este indispensabilă pentru a trece gazoductele fără stăpân în proprietatea statului, pentru a expropria gazoductele aflate în proprietatea terților pentru cauză de utilitate publică, precum și pentru a stabili baza valorii de calcul a activelor în scopuri tarifare. În prezent, reglementarea procedurii de evaluare a rețelelor de gaze aflate la deservire tehnică este definită în Metodologia cu privire la evaluarea rețelelor de gaze naturale, proprietate publică, aprobată prin HG nr. 828/2013, elaborată în baza prevederilor Legii nr. 989/2002 cu privire la activitatea de evaluare. Metodologia a fost elaborată în scopul executării prevederilor HG nr. 597/2008 cu privire la inventarierea și reevaluarea rețelelor de gaze, proprietate publică. Însă, obiectivul definit în pct. 3 al Metodologiei în cauză este *“capitalizarea gazoductelor în contul datorilor pentru gazele naturale consumate de sectorul termoenergetic, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 983/2011.”* Totuși, prezentul Concept urmărește alte obiective și modalități de încadrare în circuitul economic a gazoductelor aflate la deservire tehnică. De asemenea, Metodologia în cauză nu conține prevederi privitor la evaluarea gazoductelor prin metoda veniturilor. Or, în anumite localități, costurile de construire a gazoductelor nu pot fi recuperate din cauza consumului redus de gaze. Corespunzător, Metodologia trebuie completată cu proceduri de evaluare a rețelelor prin metoda veniturilor, care vor fi acceptate de regulator și de titularii de licență, în sensul acceptării costurilor de amortizare a gazoductelor și includerea acestora în tarifele reglementate. Echipa de proiect recomandă completarea Metodologiei (HG 828/2013) cu prevederi ce ar estima valoarea de piață a gazoductelor prin metoda veniturilor, similar prevederilor din Regulamentul privind planificarea, aprobarea și efectuarea investițiilor de către titularii de licență, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 283/2016.

Pentru evaluarea gazoductelor prin metoda costurilor, trebuie să existe documente confirmative (tranzacții, facturi, bonuri de plată, etc.) ce urmează a fi obligatoriu anexate la raportul de evaluare. Totuși, există o mare probabilitate că proprietarii să nu fi păstrat dovezile sau asemenea documente să nu fi existat, iar construcția rețelelor în localitățile rurale să fi fost făcută în lipsa unor formalități juridice a angajamentelor. Astfel că, estimarea și evaluarea investițiilor reale în conformitate cu proiectele de dezvoltare a rețelelor de gaze naturale ar putea fi realizată nu în baza costului efectiv, dar aplicând metoda veniturilor, similar cu reglementările aprobate de ANRE. Abordarea trebuie să corespundă principiilor economice și de reglementare aplicabile sectoarelor energeticii: *„eficiență maximă la cheltuieli minime”* și *„asigurarea faptului că tarifele sunt justificate”*.

O altă constrângere identificată vizează faptul că, în localitățile cu un consum mic de gaze, ar putea exista situația când efectul economic (valoarea de piață a gazoductelor prin metoda veniturilor) al patrimoniului evaluat ar putea fi negativ. Cu alte cuvinte, orice investiție în procurarea și gestionarea acestor gazoducte ar putea rămâne nerăscumpărate din cauza unui consum mic de gaze naturale. Astfel, va exista situația când în unele localități valoarea de piață a gazoductelor va fi pozitivă, iar în altele - negativă. În aceste condiții, echipa de proiect recomandă evaluarea gazoductelor ca un complex patrimonial unic la nivel național, care urmează a fi valorificat integral, pentru a nivela diferențele privind valoarea de piață a gazoductelor în diverse localități.

Pe de altă parte, majoritatea gazoductelor (cu excepția celor fără proprietar) se află la balanța autorităților locale. Or, în cazul includerii gazoductelor respective în circuitul economic (fie prin răscumpărare, fie prin transmitere în gestiune economică unui titular de licență), este necesară estimarea valorii de piață a gazoductelor pentru fiecare localitate în parte. Prin urmare, echipa de proiect recomandă ca evaluarea gazoductelor să exprime atât valoarea de piață a gazoductelor ca un complex unic la nivel național, cât și valoarea de piață pentru fiecare localitate în parte. În acest caz, principala constrângere va viza modalitatea de “nivelare” a valorii gazoductelor între diferite localități, estimată prin metoda veniturilor, ținând cont de faptul că în unele localități valoarea gazoductelor prin metoda veniturilor va fi negativă din cauza consumului redus de gaze. Acest aspect la fel va trebui reflectat în Metodologia de evaluare a gazoductelor (HG 828/2013).

Estimările prezentate de Ministerul Finanțelor arată că valoarea totală a mijloacelor financiare alocate în perioada 2001- 2022 de la bugetul de stat, prin autoritățile publice centrale (APC) și autoritățile publice locale (APL), pentru construcția rețelelor de gaze naturale a constituit peste 1,3 miliarde MDL. La momentul actual însă, nu există o sursă sigură care stabilește valoarea contribuției persoanelor fizice și juridice în construcția și dezvoltarea rețelelor de gaze naturale aflate la deservire tehnică.

5.4. Opțiuni de gestionare a gazoductelor din proprietatea terților și a celor fără proprietar

Includerea în circuitul economic a rețelelor de gaze naturale aflate la deservire tehnică urmează a fi realizată prin implementarea următoarelor măsuri:

- preluarea în proprietatea APL a tuturor rețelelor fără proprietar. Relevante sunt prevederile art. 8¹ alin. (2) din Legea nr. 523/1999: *“Bunurile transmise sau care urmau a fi transmise în contul cotelor-părți valorice din patrimoniul fostelor întreprinderi agricole (sediile administrative, de învățământ, sănătate, cultură, sport, de protecție și asistență socială, precum și de altă utilitate publică) devin proprietatea unității administrativ-teritoriale pe teritoriul căreia se află”*;
- stabilirea proprietarilor și a cotelor-părți valorice a acestora pentru fiecare porțiune de gazoducte aflate la deservire tehnică. În cazul lipsei cărora documente, principala constrângere va ține de identificarea tuturor persoanelor care au depus cotizații pentru construcția gazoductelor, precum și modul de stabilire a cotei-părți valorice a fiecărui proprietar. Opțional, echipa de proiect propune repartizarea proprietății în cote egale între toți proprietarii identificați;
- aplicarea procedurii de expropriere pentru cauză de utilitate publică în privința rețelelor din proprietate privată, care nu aparțin operatorilor de sistem. Pentru această măsură urmează a fi prevăzută procedura de despăgubire și identificarea resurselor financiare, din contul cărora autoritățile centrale sau locale vor achita despăgubiri proprietarilor de gazoducte, în funcție de cota-parte a fiecăruia. În anumite situații, ar putea exista nemulțumiri din partea persoanelor care au contribuit la construcția unor porțiuni de gazoducte paralele pe aceeași stradă, valoarea cărora nu poate fi justificată economic (este negativă) din cauza consumului mic. Se propune păstrarea dreptului de proprietate, dar obligarea consumatorului să încheie contracte de deservire a rețelelor cu întreprinderi specializate;
- înstrăinarea sau transmiterea de către APP și APL a gazoductelor în gestiune economică la operatorii de sistem (gestiunea delegată similar domeniului serviciului public de alimentare

cu apă și de canalizare, fie gestiune directă prin crearea unui nou operator de stat, cu includerea rețelelor respective în capitalul social al acestuia).

În prezent, majoritatea rețelelor de gaze transmise la deservire tehnică se află la balanța APL. În privința gazoductelor fără proprietar, Conceptul recomandă înregistrarea acestora în proprietatea APL, potrivit prevederilor legale. Privitor la includerea în circuitul economic a gazoductelor aflate la deservire tehnică, decizia privind înstrăinarea sau transmiterea gazoductelor în gestiune directă/delegată se ia de către autoritățile deliberative (consiliile locale de nivelul I). Această normă legală este prevăzută în mai multe acte normative, și anume:

- Împuternicirile de proprietar al patrimoniului unității administrativ-teritoriale sunt exercitate de consiliul local, iar trecerea bunurilor proprietate a unității administrativ-teritoriale dintr-un domeniu al proprietății publice în altul sau în proprietatea statului este de competența administrației publice locale, în temeiul art. 9 alin. (1) și alin. (2) lit. b) a Legii nr. 121/2007 privind administrarea și deținatizarea proprietății publice;
- Potrivit art. 14 alin. (2) lit. b) a Legii nr. 436/2006 privind administrația publică locală, „*consiliul local administrează bunurile domeniului public și ale celui privat ale satului (comunei), orașului (municipiului)*”;
- Art. 4 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 435/2006 privind descentralizarea administrativă prevede că „*administrarea bunurilor din domeniile public și privat locale sunt de competența autorităților publice locale de nivelul întâi*”;
- Art. 4 alin. (1) din Legea nr. 523/1999 prevede că „*subiecți ai dreptului de proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale sunt autoritățile administrației publice a satului, comunei, orașului, municipiului, raionului*”. Iar potrivit art. 8 alin. (3) al aceleiași legi, „*transmiterea unui bun din proprietatea publică a unității administrativ-teritoriale în proprietatea publică a statului se face la propunerea Guvernului, prin hotărâre a consiliului local*”.

Deoarece gazoductele transmise la deservire tehnică sunt situate pe teritoriul mai multor localități, vor exista constrângeri privind elaborarea și aprobarea deciziilor la nivel local cu privire la înstrăinarea sau transmiterea în gestiune economică a gazoductelor respective. Conceptul va descrie acțiunile ce urmează a fi întreprinse pentru realizarea procedurii de expropriere, cu formularea propunerilor de ajustare a cadrului normativ legal astfel încât să corespundă scopului urmărit, luând în considerare realitățile Republicii Moldova. În mod special, urmează a fi descrise etapele privind:

- cercetarea prealabilă a elementelor justificative ale utilității publice a rețelelor de gaze naturale, pentru declararea acestora de interes național/local;
- modul în care rețelele din proprietatea terților urmează a fi declarate, prin lege, de utilitate publică și de interes local sau național, după caz;
- examinarea necesității de instituire a unei proceduri speciale de expropriere care să reglementeze modul de identificare a persoanelor afectate, evaluarea prejudiciilor și estimarea cuantumului despăgubirilor, perfectarea dosarelor necesare și încheierea actelor juridice translativ de drepturi de la expropriați către expropriator, etc.

Ca urmare a înregistrării la balanța APL a rețelelor de gaze naturale, acestea urmează a fi transmise operatorilor de sistem în gestiune economică sau înstrăinate. Pentru opțiunea de transmitere a gazoductelor în gestiune economică este rezonabil de instituit mecanismul de redevență, similar domeniului public de alimentare cu apă și de canalizare. Subsecvent, redevența va fi stabilită în

contractul de delegare a gestiunii, în mărime echivalentă amortizării gazoductelor sau la alt nivel, dacă este justificat economic.

6. Consultarea practicilor relevante ale altor state

Echipa de proiect a inițiat consultări cu reprezentanții Secretariatului Comunității Energetice cu privire la reglementările și practicile stabilite în UE privind digitalizarea hărților rețelelor edilitare. Principalele subiecte consultate se referă la obligația sau discreția operatorilor de a elabora hărțile digitale a rețelelor, drepturile de proprietate și acces la hărțile digitale, sursele de finanțare.

Preliminar, sunt examinate 2 opțiuni, și anume:

- Opțiune preferabilă: ca hărțile digitale să fie încadrate într-un sistem informațional la nivel național, în proprietatea unei structuri de stat (spre exemplu, poate fi desemnată autoritatea de supraveghere - INST ca proprietar al hărții la nivel național), iar operatorii vor introduce și vor actualiza hărțile digitale în raza lor de activitate. Pentru această opțiune trebuie prevăzute sursele financiare din care vor fi acoperite cheltuielile privind crearea și menținerea hărții digitale. La fel, trebuie stabilite nivele de acces pentru toate categoriile de utilizatori (titulari de licență, ANRE, APL, specialiști în urbanism și proiectare);
- Opțiune alternativă: ca hărțile digitale să fie în proprietatea operatorilor, iar cheltuielile pentru crearea și menținerea hărților să fie acoperite din contul tarifelor reglementate. În cazul dat, urmează a fi introdusă în legislația de construcții obligativitatea elaborării hărților digitale, astfel încât reglementatorul să aibă temei ca să accepte cheltuielile date în scopuri tarifare. Totodată, trebuie definite drepturile și nivelele de acces pentru ceilalți utilizatori ai sistemului hărților digitale.

7. Constrângeri și provocări

Echipa de proiect a identificat o serie de constrângeri care ar putea îngreuna soluționarea problemei privind includerea în circuitul economic al gazoductelor la deservire tehnică. În continuare este prezentată o descriere succintă a constrângerilor:

- 1) Lipsa informațiilor complete și veridice cu privire la proprietarii anumitor segmente de rețele de distribuție, precum și valoarea cotizațiilor sau cotele-părți valorice a fiecărui proprietar;
- 2) Lipsa documentației de proiect și a hărții gazoductelor cel puțin pe suport de hârtie, fapt care va necesita lucrări suplimentare pentru identificarea traseului (amplasării) gazoductelor și a caracteristicii acestora (materiale, nivel de presiune, starea tehnică, etc.);
- 3) Determinarea tuturor datelor și documentelor necesare pentru întocmirea unei liste exhaustive a cerințelor față de procedura de inventariere a gazoductelor și a modelelor de documente ce urmează a fi completate de comisia de inventariere, astfel încât să cuprindă întregul volum de informații indispensabile pentru realizarea ulterioară a evaluării gazoductelor respective;
- 4) Evaluarea rețelelor de gaze naturale conform cadrului legal în vigoare doar prin metoda costului, în lipsa unui mecanism alternativ de evaluare prin metoda veniturilor și a unor soluțiilor legale privind “nivelarea” (sau echilibrarea) valorii de piață a gazoductelor, poate genera un impact social sporit, mai ales în cazul localităților unde consumul de gaze este

insuficient pentru recuperarea investițiilor în gazoducte. Altfel spus, trebuie estimată valoarea de piață a gazoductelor la nivel național și redistribuirea proporțională a acestei valori între toate localitățile care dețin gazoducte transmise la deservire tehnică;

- 5) În eventualitatea optării pentru crearea hărții digitale a gazoductelor, principala provocare este legată de identificarea surselor financiare pentru elaborarea și implementarea acestora, subsecvent urmând a fi stabilit inclusiv mecanismul de reglementare legală a acestora, cercul de subiecți cu stabilirea beneficiarului hărții digitale, structura și componentele acesteia, obligația operatorilor de creare și actualizare a ei, inclusiv cu scanarea documentației de proiect și altor acte, definirea drepturilor de acces pentru alți utilizatori, sursele de finanțare, etc;
- 6) Complexitatea procesului de inventariere și a celui de evaluare a rețelelor de gaze naturale, implică acumularea de date și prelucrarea unui volum sporit de informații, iar în lipsa instituirii unei structuri dedicate în acest sens, cu atribuții și responsabilități clar definite, inclusiv de supraveghere și monitorizare a procesului, precum și de verificare și aprobare a rezultatelor, aceste procese importante pentru soluționarea problemei gestiunii rețetelor pot fi compromise (prin tergiversarea termenelor de realizare, insuficiența datelor acumulate, etc);
- 7) Identificarea mijloacelor financiare pentru despăgubirea persoanelor terțe, afectate de exproprierea gazoductelor pentru cauză de utilitate publică, dar și realizarea propriu-zisă a procedurii de expropriere în cazul în care se optează pentru declararea acestora de interes public local, cu includerea în patrimoniul APL, or, toate deciziile aferente exproprierii urmează a fi adoptate la nivel de autorități locale, proces care ar putea fi obstrucționat sau tergiversat pe motivul lipsei de specialiști în acest sens, voință politică, etc.;
- 8) Subsecvent, o provocare similară ar putea fi și în cazul transmiterii gazoductelor respective de către APL în gestiunea economică a titularilor de licență, care de asemenea va fi o procedură anevoioasă și îndelungată, condiționată de aprobarea deciziilor respective de consiliile locale din toate localitățile vizate;
- 9) Unii consumatori, care au contribuit la construcția gazoductelor paralele pe aceeași stradă, ar putea fi nemulțumiți de procedura de expropriere, fiindcă valoarea gazoductelor respective nu poate fi justificată economic (este negativă) din cauza consumului mic, caz în care urmează de examinat și identificat soluții prin prisma cadrului legal, precum ar fi păstrarea dreptului de proprietate, însă cu obligarea consumatorului să încheie contracte de deservire a rețelelor cu întreprinderi specializate.

Pentru situațiile în care este depășită durata de exploatare a gazoductelor, organul de supraveghere (AST) poate constata și propune cât timp mai poate fi folosit gazoductul respectiv. Totodată, gazoductele care au perioada de amortizare expirată, urmează a fi considerate ca având valoarea 0 lei în scopuri tarifare. De asemenea, echipa de proiect propune extinderea duratei de viață a gazoductelor, prevăzută de Catalogul mijloacelor fixe.

8. Concluzii de bază și recomandări

8.1 Necesitatea abrogării cadrului normativ desuet

Echipa de proiect recomandă degrevarea cadrului legal de actele normative desuete și politicile guvernamentale în temeiul cărora au fost adoptate, luând în considerare art. 65 alin. (1) al Legii 100/2017 cu privire la actele normative.

Astfel, este necesară abrogarea Programului național de gazificare al Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1643 din 19 decembrie 2002, care a devenit caduc la data de 07.09.2007, odată cu abrogarea Hotărârii Guvernului nr. 360 din 11 aprilie 2000 despre aprobarea Strategiei energetice a Republicii Moldova până în anul 2010 – în temeiul căreia a fost aprobat.

De asemenea, se impune abrogarea Hotărârii Guvernului nr. 715/2008 cu privire la măsurile de accelerare a procesului de gazificare internă a localităților, care a devenit caducă ca urmare a implementării Legii nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale și aprobării de către ANRE a cadrului normativ de reglementare a sectorului gazelor naturale prevăzut de lege. Abrogarea Hotărârii de Guvern respective derivă din abrogarea documentelor de politici întru implementarea cărora a fost adoptată (a se vedea pct. 2 din Regulamentul aprobat prin HG nr. 715/2008). Cu titlu de precizare, menționăm că scopul Hotărârii Guvernului a fost realizarea Strategiei energetice a Republicii Moldova până în anul 2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 958 din 21 august 2007 (abrogată la data de 08.02.2013), atingerea indicilor prevăzuți de Programul Național „Satul Moldovenesc”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 242 din 1 martie 2005 (abrogat la data de 31.10.2012).

8.2 Actualizarea cadrului normativ

- 1) Se propune de a include în obligațiile operatorilor de sistem menținerea și actualizarea hărții digitale a rețelelor și asigurarea accesului pentru persoanele interesate (APC, AAPL, ANRE, proiectanți) la informațiile de interes public, cuprinse în harta digitală, și anume:
  - Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale;
  - Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică;
  - Legea nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării;
  - Legea nr. 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare.
- 2) Se propune reglementarea și supravegherea proceselor de colectare a fondurilor de la populație de către AAPL în situațiile în care investiția în extinderea gazoductelor nu poate fi recuperată (VAN este negativ). În asemenea cazuri, ANRE poate accepta în scopuri tarifare doar partea recuperabilă (VAN), iar diferența urmează a fi achitată integral de beneficiari. Corespunzător, trebuie să fie reglementate și înregistrate documentar următoarele aspecte:
  - Cât constituie diferența între valoarea proiectului de investiții și VAN, astfel încât consumatorii potențiali să fie la curent ce sumă urmează a fi colectată;
  - Cât constituie contribuția fiecărui potențial consumator;
  - Cine este responsabil de colectarea fondurilor și de semnarea contractului de finanțare cu operatorul de sistem;
  - Ce document confirmativ este eliberat fiecărui contribuabil pentru confirmarea contribuției financiare la construcția rețelei de gaze.

- 3) Completarea Legii exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999, cu prevederi ce vizează procedura declarării de utilitate publică a bunurilor, or în prezent Legea prevede procedura respectivă doar în cazul lucrărilor. În acest context, urmează a fi analizată oportunitatea elaborării unei proceduri speciale de expropriere în cadrul unei legi speciale privind declararea utilității publice a rețelelor de gaze naturale.
- 4) De asemenea, se recomandă revizuirea cadrului normativ secundar, după cum urmează:
- Hotărârii Guvernului nr. 597/2008 cu privire la inventarierea și reevaluarea rețelelor de gaze, proprietate publică, cu ajustarea termenelor și responsabilităților autorităților în realizarea procesului de inventariere;
  - Hotărârii Guvernului nr. 683/2004 despre aprobarea Regulamentului privind modul de transmitere a rețelelor de gaze întreprinderilor de gaze ale Societății pe Acțiuni "Moldovagaz" la deservire tehnică, cu examinarea oportunității de abrogare a acesteia urmare a soluționării gestiunii economice a rețelelor din proprietatea terților;
  - Catalogului mijloacelor fixe, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 941/2020, în privința majorării duratei de funcționare a gazoductelor de la 20-25 ani la 40 ani, similar normativelor care erau în vigoare până în anul 2003, pentru a-l ajusta la realitățile economice ale Republicii Moldova și a crește durata de amortizare a gazoductelor;
  - NCM A.06.02-2015 "Executarea lucrărilor topo-geodezice în construcții", cu specificarea necesității de elaborare în format digital a planurilor topografice de execuție 1:500;
  - Hotărârea Guvernului nr. 828/2013 pentru aprobarea Metodologiei cu privire la evaluarea rețelelor de gaze naturale, proprietate publică, cu includerea prevederilor privind evaluarea gazoductelor prin metoda veniturilor în baza consumului istoric și celui prognozat pe întreaga durată de amortizare a gazoductelor, similar reglementărilor ANRE privind aprobarea investițiilor în scopuri tarifare. Totodată, Metodologia trebuie să prevadă modalitatea de "nivelare" a valorii de piață a gazoductelor pentru localitățile, unde consumul de gaze este insuficient pentru recuperarea investițiilor în gazoducte. La fel, urmează a fi excluse din pct. 3 prevederile ce țin de capitalizarea gazoductelor în contul datoriilor pentru gazele naturale consumate de sectorul termoelectric;
  - Ordinul nr. 60/2012 al Ministerului Finanțelor cu privire la aprobarea Regulamentului privind inventarierea, pentru definirea regulilor de inventariere a gazoductelor, stabilirea componenței comisiei de inventariere și a documentelor finale ce urmează a fi întocmite de comisia respectivă, astfel încât aceste documente să poată fi ulterior folosite la evaluarea gazoductelor.

8.3. Crearea Oficiului de implementarea a inventarierii și evaluării rețelelor de gaze la nivel național

În scopul verificării și sistematizării datelor privind inventarierea rețelelor de gaze, se propune crearea unui organ specializat în subordinea Ministerului Energiei - Oficiul de implementarea a inventarierii și evaluării rețelelor de gaze, cu următoarele atribuții:

- 1) Organizarea lucrărilor de inventariere:
  - solicitarea documentelor de la APL, operatori de sistem, Ministerul Finanțelor, etc;
  - aprobarea componenței comisiilor de inventariere a rețelelor;

- 2) Verificarea și recepția documentelor privind inventarierea:
  - Verificarea integrală a documentelor privind inventarierea rețelelor, precum și a actelor privind documentația de proiect, documentelor de proprietate, etc;
  - Verificarea selectivă în teren a rezultatelor inventarierii în baza unui eșantion;
  - Verificarea și validarea hărții digitale pentru fiecare localitate.
- 3) Organizarea și recepția lucrărilor de evaluare.

Drept alternativă, sarcinile respective pot fi atribuite în competența Unității Consolidate pentru Implementarea și Monitorizarea Proiectelor în domeniul Energeticii (UCIPE).

8.4 Elaborarea standardului de ramură pentru sistemul informațional automatizat a operatorului de gaze

SRL ”Chișinău-Gaz” a implementat din anul 2014 un sistem informațional automatizat, care conține harta digitală a rețelelor și arhiva digitală. Se propune extinderea acestei soluții pentru ceilalți operatori din sectorul gazelor naturale, având în vedere că va fi efectuată inventarierea gazoductelor. Este recomandat de aplicat cerințe similare și pentru celelalte tipuri de rețele edilitare, fapt care va permite îmbunătățirea calității procesului de elaborare a documentației de urbanism.

Astfel, principalele obiective ale Conceptului se vor referi la securitatea aprovizionării cu gaze naturale, crearea cadrului juridic necesar pentru înregistrarea dreptului de proprietate a statului asupra rețelelor care aparțin terților și a celor fără stăpân, dar și asigurarea unui mecanism compensatoriu echitabil pentru persoanele care au realizat investiții în infrastructura rețelelor, în ipoteza aplicării procedurii de expropriere pentru cauză de utilitate publică a gazoductelor.

Este de remarcat că, deși conceptul va descrie opțiunile posibile, implementarea acestora va deveni posibilă doar după operarea modificărilor la cadrul legislativ aplicabil sectorului gaze naturale și, după caz a cadrului normativ conex. În acest scop, Conceptul va prezenta recomandări care să faciliteze implementarea deplină a soluțiilor propuse.

Sergiu TOFILAT, liderul echipei de experți

Natalia BĂIEȘU, expert în domeniul legislației

Andrei IACOVLEV, expert tehnic

Lungimea și apartenența gazoductelor de distribuție a gazelor naturale, exploatate de subdiviziunile SA Moldovagaz la situația din 01.01.2024

Nr d/o	Subdiviziunea	Lungimea totală, km	La balanța întreprin derii	% gazoducte în proprietate din total gazoducte	Pe contracte de deservire tehnică			Inclusiv:				Deservite fără contract					
					Total	APL-uri	Persoane fizice	Persoane juridice	Total	APL-uri	Persoane fizice	Persoane juridice	Total	APL-uri	Persoane fizice	Persoane juridice	Fără proprietar
	Total pe toate subdiviziunile	24 565,619	8 584,942	34,95	14 806,777	6 200,190	6 643,235	1 963,352	1 173,900	517,602	265,816	90,561	299,921				
1	SRL "Chișinău-Gaz"	3 528,990	1 195,896	33,89	1 609,763	312,078	511,681	786,004	723,331	170,340	202,616	51,526	298,849				
2	Total pe SRL "Ialoveni-Gaz"	3 803,044	1 329,429	34,96	2 473,615	965,162	1 278,181	230,272	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Anenii-Noi-gaz"	1 401,505	643,909	45,94	757,596	552,906	142,082	62,608	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Dubăsari-Coșnița-gaz"	372,890	22,339	5,99	350,551	97,197	239,187	14,167	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Criuleni-gaz"	563,787	267,387	47,43	296,400	100,985	160,192	35,223	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Strășeni-gaz"	746,721	131,513	17,61	615,208	172,575	379,074	63,559	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Ialoveni-gaz"	718,141	264,281	36,80	453,860	41,499	357,646	54,715	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
3	Total pe SRL "Bălți-gaz"	2 019,672	677,703	33,56	1 341,782	562,058	574,265	205,459	0,187	0,000	0,000	0,000	0,187				
	Filiala "Bălți-gaz"	493,222	144,898	29,38	348,324	97,944	160,554	89,826	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Glodeni-gaz"	250,482	73,356	29,29	177,126	84,820	56,188	36,118	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Râșcani-gaz"	535,038	156,678	29,28	378,173	166,157	174,595	37,421	0,000	0,000	0,000	0,000	0,187				
	Filiala "Sângerei-gaz"	365,760	195,644	53,49	170,116	93,475	56,164	20,477	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Fălești-gaz"	375,170	107,127	28,55	268,043	119,662	126,764	21,617	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
4	Total pe SRL "Edineț-gaz"	2 037,364	390,208	19,15	1 647,156	769,980	800,076	77,100	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Briceni-gaz"	712,839	118,003	16,55	594,836	285,271	291,159	18,406	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Dondușeni-gaz"	283,877	37,239	13,12	246,638	107,281	128,650	10,707	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Edineț-gaz"	555,890	136,273	24,51	419,617	165,613	222,600	31,404	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Ocnîța-gaz"	484,758	98,693	20,36	386,065	211,815	157,667	16,583	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
5	Total pe SRL "Florești-gaz"	1 767,539	441,078	24,95	1 279,001	611,542	573,835	93,624	47,460	0,000	8,639	38,821	0,000				
	Filiala "Drochia-gaz"	703,779	230,819	32,80	472,960	165,479	290,197	17,284	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Soroca-gaz"	321,435	74,830	23,28	246,605	114,587	118,403	13,615	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Florești-gaz"	694,865	135,429	19,49	559,436	331,476	165,235	62,725	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Sectorul "SEF-GAZ" SRL	47,460	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	47,460	0,000	8,639	38,821	0,000				
6	Total pe SRL "Orhei-gaz"	2 473,605	994,130	40,19	1 479,475	761,478	554,723	163,274	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Orhei-Gaz"	1 177,303	465,636	39,55	711,667	415,280	242,986	53,401	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Rezina-gaz"	463,428	211,677	45,68	251,751	174,141	57,667	19,943	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Telenești-gaz"	491,015	131,540	26,79	359,475	94,814	185,013	79,648	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
	Filiala "Șoldănești-gaz"	341,859	185,277	54,20	156,582	77,243	69,057	10,282	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
7	Total pe SRL "Cimișlia-gaz"	1 508,291	580,748	38,50	926,658	331,507	533,336	61,815	0,885	0,000	0,000	0,000	0,885				
	Filiala "Basarabeasca-gaz"	282,716	35,326	12,50	246,505	79,153	147,709	19,643	0,885	0,000	0,000	0,000	0,885				

Nr d/o	Subdiviziunea	Lungimea totală, km	La balanța întreprin derii	% gazoducte în proprietate din total gazoducte	Pe contracte de deservire tehnică				Inclusiv:				Deservite fără contract			
					Total	APL-uri	Inclusiv:		Total	APL-uri	Inclusiv:		Total	APL-uri	Inclusiv:	
							Persoane fizice	Persoane juridice			Persoane fizice	Persoane juridice			Persoane fizice	Persoane juridice
	Rationul Hânțești	44,469	37,160	83,56	7,309	5,873	1,064	0,372	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
	Filiala "Leova-gaz"	505,955	236,308	46,71	269,647	81,997	171,931	15,719	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
	Filiala "Cirmiștia-gaz"	675,151	271,954	40,28	403,197	164,484	212,632	26,081	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
8	Total pe SRL "Ștefan Vodă-gaz"	1 530,232	771,554	50,42	758,678	155,997	565,573	37,408	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
	Filiala "Căușeni-gaz"	965,116	383,631	39,75	581,485	129,993	424,067	27,425	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
	Filiala "Ștefan Vodă-gaz"	565,116	387,923	68,64	177,193	25,704	141,506	9,983	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
9	Total pe SRL "Găgăuz-gaz"	1 957,280	966,977	49,40	642,827	536,942	34,853	71,032	347,476	347,262	0,000	0,214	0,000	0,000	0,000	
	Filiala "Vulcănești-gaz"	401,023	333,348	83,12	67,675	52,142	5,814	9,719	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
	Filiala "Comrat-gaz"	850,777	236,296	27,77	444,690	381,010	21,046	42,634	169,791	169,791	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
	Filiala "Ceadâr-Lunga-gaz"	705,480	397,333	56,32	130,462	103,790	7,993	18,679	177,685	177,471	0,000	0,214	0,000	0,000	0,000	
10	Total pe SRL "Cahul-gaz"	1 573,116	329,503	20,95	1 189,052	482,231	617,412	89,409	54,561	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
	Filiala "Cantemir-gaz"	211,458	61,180	28,93	150,278	91,987	52,435	5,856	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
	Filiala "Cahul-gaz"	1 361,658	268,323	19,71	1 038,774	390,244	564,977	83,553	54,561	0,000	54,561	0,000	0,000	0,000	0,000	
11	SRL "Taraclia-gaz"	644,656	446,398	69,25	198,258	112,289	17,657	68,312	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
12	Total pe SRL "Ungheni-gaz"	1 721,830	461,318	26,79	1 260,512	599,226	581,643	79,643	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
	Filiala "Călărăși-gaz"	714,390	91,409	12,80	622,981	283,065	317,070	22,846	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
	Filiala "Nisporeni-gaz"	518,817	170,847	32,93	347,970	144,881	177,047	26,042	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
	Filiala "Ungheni-gaz"	488,623	199,062	40,74	289,561	171,280	87,526	30,755	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	

Șeful direcției gestionarea patrimoniului

Garcu I.D.